

## Momente din istoria comunei Bujoreni-Teleorman

Comuna Bujoreni formată din satele Bujoreni și Prunaru este amplasată în partea estică a județului Teleorman pe valea râului Câlniștea, la 53 km de București și 30 km de Alexandria. Satul Bujoreni, centrul comunei cu același nume, este cunoscut în epoca medievală sub numele de satul lui Costea apoi de Costieni iar la sfârșitul epocii medievale și începutul epocii moderne sub numele de Asan Aga. Documentele referitoare la satul Costieni sau Asan Aga din 1744 din județul Vlașca sunt prezentate în **Indice cronologic nr. 2, Episcopia Argeșului**. Cel mai important element care definește fizionomia acestora este așezarea geografică, pe valea Câlniștei afluent al Argeșului. Peisajul geografic dominat de râul Câlniște prezintă o luncă cu păduri de stejar pe partea dreaptă a cursului. Râul prin îndiguirii a creat iazuri care se întind între satele Bujoreni, Râsuceni, Prunaru și Bila.



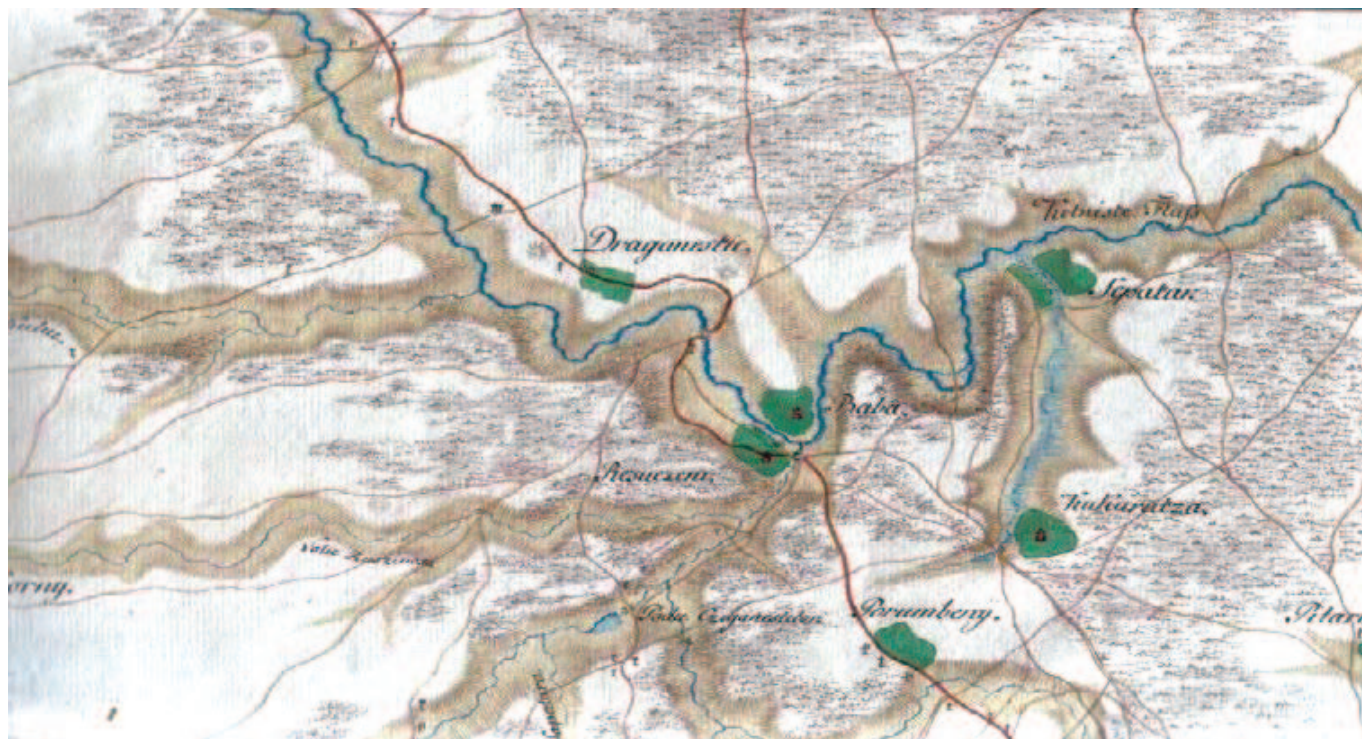
Harta României meridionale 1860

Zona prin biserica din Baba menționată de Harta militară austriacă din 1790-1791 (Harta Specht, 1791) și biserica Cuvioasa Paraschiva din Costieni (Bujoreni) constituie o atracție turistică și prilej de pelerinaj. La început, satul Bujoreni este legat de moșia familiei Bujoreanu originară din Județul Vâlcea. Genealogia familiei publicată de Al. A. Fălcoianu în 1928 începe cu Stanca, care primește moșie la Bujoreni, Vâlcea în 31 mai 1561. „Ștefan Bujoreanu, căminar a fost omorât la moșia sa din Copăceni Ilfov, în ziua învierii, de 10 inși mascați și fu chinuit cu fiare arse toată noaptea până muri. A fost adus din București și îngropat la biserica Sf. Nicolae din Prund.

Căsătorit cu Ruxandra a avut doi copii, Mihalache căsătorit cu Ecaterina, Maria căsătorită cu Emanuil Filipescu sin Iordache Filipescu”. Harta Specht, 1791 (sursa: Biblioteca Academiei Române) Harta României meridionale 1860 Din anul 1968 comuna Bujoreni este componentă a județului Teleorman. Înainte de 1950 satul Bujoreni a aparținut de județul Vlașca .

## Biserica de lemn „Cuvioasa Paraschiva” din satul Bujoreni

Dintre monumentele zonei, Biserica de lemn Cuvioasa Paraschiva din satul Bujoreni Costieni este monumentul caracteristic al zonei. După Anuarul din 1909, biserica Cuvioasa Paraschiva a fost clădită între 1860-1862, după tradiție adusă în anul 1862 de la munte, dată însemnată în pridvor și pe masa altarului. „Această piatră s-au dăruit sf. Biserici de Nicolae Pencovici, soția Petra cu fiii lor, Giurgiu, 1862”.



Harta Specht, 1791 (sursa: Biblioteca Academiei Române)

Pe arhivolta arcadei dintre pronaos și naos este pisania bisericii din 1711, înconjurată de două profiluri de biserică. Pisania pe grinda de peste intrare în naos, pomelnicul și inscripția de pe masa altarului, constituie valoroase izvoare documentare. Pisania este săpată pe bârna de lemn stângaci cu prescurtări și îmbinări de litere în chirilică cu prescurtările specifice secolului XVIII, dar în limba română: „Ridicatu-s-au această sf[ă]ntă și Dumnezăiască beserecă în zilele prea luminatului d[o] mn Ioan Costandin B[râncoveanu] ipotrudis Oprea prcălabu dni 24 [ms]ț de[cemvrie] leat 7220”. Trebuie remarcat aici că cifra sutelor nu este scrisă cu literă chirilică, cum suntem obișnuiți din atâtea inscripții de secol 18, ci în corespondentul ei din limba greacă.

Dacă s-ar citi în chirilică atunci ar rezulta greșit anul 7027 al erei bizantine, adică anul 1516 al erei noastre. Anul 7220 specific erei bizantine corespunde anului 1711, an de domnie al domnitorului martir Constantin Brâncoveanu (1688-1714). Din aceeași vreme cu pisania este și pomelnicul de la proscomidie, aflat pe peretele dinspre miazănoapte al altarului. Aici avem aceeași grafie îngrijită a pisarului, însă, dispunerea textului și ciopliturile de la o spoială ulterioară îngreunează citirea textului. În partea din stânga, textul începe cu numele lui „Radu T[u]dorache”, posibil chiar preotul în timpul căruia s-a ridicat lăcașul. Rândul de sus și toată partea dreaptă continuă cu „Paminighi Titori Oprea, Marga, Icsinie, Bratina, Dragomira sin Vlada, Tudora sin (fiul lui) Bandul ... sin (fiul lui) ...”.



Pisania bisericii „Cuvioasa Paraschiva” din Bujoreni

Ctitorul Oprea nu poate fi altul decât pârcălabul de pe pisania de la intrarea în naos, iar numele care îl urmează sunt foarte probabil membrii familiei sale și alți ctitori locali. În centru se poate citi: „Pominighi leatu pan Ianache veac[u] veacului jupăneas[a] dumisale Stan...”. Pe portalul cu pisania apare schițată în colțul stâng o biserică într-un dreptunghi, care sugerează lăcașul și terenul pe care este așezat. Biserica este înscrisă pe noua listă a monumentelor istorice, L.M.I. 2004: TR-II-m-A-14304. Pisania bisericii „Cuvioasa Paraschiva” din Bujoreni Rolul de ctitor și l-a asumat preotul Stan Oncescu, care a lăsat următoarea însemnare pe un Minei al bisericii: „Aceste miniaturi sânt cumpărate prin osteneala supt iscălitului priot și să nu să ia vreuna în silnicie de cineva, sau copii[i] mei să fie depărtați de la sfânta biserică cu hramul prea Cuvio[a]sei sfint[e]i Paraschive, că apoi acela va cădea sub blestemul sfinților părinți și afurisenie, că eu fi[i]nd [c]titor[ul] sfint[e]i acest[e] i biserici, 1867 dechembrie 14, priotul Stan Oncescu, Costeni”. Biserica de lemn „Cuvioasa Paraschiva, după lucrările de restaurare din 2007 Aceleași însemnări menționează și numele primilor preoți din biserica din Ostrov, preotul Mihai, preotul Soare nașul lui Moș Ghiță Florea, mort la 1868.

Documentele medievale menționează pentru satul Baba și biserica din Ostrov următorii preoți: popa Toader din Baba și fratele său popa Petcu ca martori împreună cu Vlad Cazacu din Costeani într-un zăpis vând lui Mihai postelnic partea lor de moșie a patra parte dintr-un moș, partea popii Ivan Felea cu 2.000 aspri, zăpis din sept. 1636. august 1637. Popa Dobrotă din Baba este menționat ca martor într-un zăpis prin care megieșii din Râzmirești, Ghinea, Radu, Miliman, Gheorghe, Badea și Neagu adeveresc stăpânirea lui Stan și a fraților lui Mihăilă, Damaschin și Radu pe ocina din Râzmirești și Clioveni, de 2000 aspri, zăpis din 6 iulie 1641. Preotul Soare este acela care aduce biserica de bârne la Asan Aga de la Crevenicul Mare în 1862, fapt relatat și de preotul I. Georgescu în inventarul Parohiei Costieni în 1927. Preotul Stan Burcă, sau Oncescu, căsătorit cu o femeie din satul Răsuceni, la propunerea proprietarului și omului politic Paul Rădulescu de la Rădulești este numit preot la Rădulești.



Biserica de lemn  
„Cuvioasa  
Paraschiva, după  
lucrările de  
restaurare din 2007

Legat de satul Răsuceni prin rudele soției sale, cere preotului Soare de la biserica din Ostrov înființarea unei parohii la Asan Aga, Bujoreni. Preotul Stan Burcă vede la Crevenicul mare o biserică de lemn nefolosită. Preotul Soare face demersuri către locuitorii din Crevenicul Mare pentru a ceda biserica de lemn satului Asan Aga. Popa Soare văr din frați cu Tudor Beloiu din Costieni, actualul sat Bujoreni, merge în fruntea unei delegații la Crevenicul mare unde obține biserica din bârne. După declarația lui Moș Mitroi Beloiu locuitorii din Asan Aga care au adus biserica de la Crevenicu au fost: Tudor Beloiu, văr cu popa Soare, mort în anul 1886; Ion Șatalan, tatăl lui moș Constantin Șatalan, bunicul lui Ion C. Șatalan; Gheorghe Florea tatăl lui Moș Ghiță Florea, bunicul lui Constantin G. Florea; Stoica Mihai, Roșu Găleteanu; Mihai Iatan Bunicul lui Pande St. Iatan; Moș Obretin; Stan Florea bătul Lelei Anca, Șatalan, mama cântărețului pensionar, Badea Șatalan; Ene Caragea, bunicul lui Alexandru Gh. și Stan Caragea; Preda Fămânzeanu bunicul lui Stan Flămânzeanu; Constantin Pârnacu, Pantea Pantelimon, Păun Vultur, Burcea Drăgușin, Toma Dogaru.

Cartea de Duhovnicie a preotului Stan Burcă 1850-1875, Mss Cartea de aur a Parohiei Asan Aga. (Transcriere din Chirilică în lb. română Ștefan Păun)

Nifon cu mila lui Dumnezeu arhiepiscop și mitropolit a toată Țara Ungrovlahia, exar al plaiurilor și al Capodociei, locuitor și primat al României 14 sep. 1850- mai 1875. „Darul și puterea carea Arhiepiscopul Arhiepiscopilor, Domnul nostrum Isus Hristos a dat Sfinților săi ucenici și Apostoli a lega și a dezlega păcatele aceluiași. Darul și puterea ce dă tuturor Arhiepiscopilor următorilor Apostolilor privind unul de la altul prin puterea mâinilor cu lucrarea sfântului duh. Și de la Arhiepiscop și curcernicit Preotul ce împărtășesc. Deci și smerenia noastră încredințându-ne din mila lui Dumnezeu acestui sfânt după și puterea, dăm voie moliftei tale cucernice preote Stane (Stane cu litere latine N:N) de la biserica Comunei Costieni, plasa Marginii, județul Vlașca. După ce și că dezlegi tot felul de păcateși patimi sufletești ale celor ce vor venii către sine-ți a se ispovedi cu umilință și cu zdrobirea inimii arătând căire căci le au făcut, și prin început cere cu părăsire.

Care acestea cunoscându-se molitva ta și chibzuindu-le ca un doctor sufletesc că dai ierburile cele doctoricești pentru fiecare boală și rană. Care ierburi se înțelege că sunt acestea: duhovniceasca povățuire și canoanele ce vei orându-i firește cărora după vârstă, după știință și după stare, precum

și după ce dar te învață. La taina Ispovedaniei ce este în Moliftelnic. Și când îmi va săvârși canonul cu toată osârdua, și va arăta roduri de pocăință, atunci îmi va câștiga ertarea păcatelor acela e se ispăvește. Și dacă pentru mișcarea păcatelor te vei pricepe, ca să orânduie și canonul, și vi-l însusești ca ne arăți, ca să-ți dau povățuire cum să urmezi. Iar pentru cei ce voru vrea că să intre în treapta preoției, cu tot dinadinsul să îl cercetezi întrebându-l cu amănuntul ca nu cunva să fi făcut păcate, ce se opresc de la preoție care anume sunt însemnate la pravilă, Cap. 58 și la Taina Ispovedaniei în Moliftelnic, că nu pentru nebăgare de seamă să te faci părtașu acestor păcate, căci ai să dai seama la Dumnezeu.

Și de vreme ce Ispovedania este una din cele șapte Taine ale Sfintei Biserici ești datoru a o săvârși cu mare luare aminte și cu frica lui Dumnezeu, fără lene în toată vremea, fiind deșteptu și cu trezire, și mai vârtos când vei fi chemat la vre un bolnav să nu precupețești vreme nici de unu minut de ceas. Căci de se va întâmpla să moară bolnavul neispoveditu din pricina dărnicii ... ce vei face, că știi că din mâinile tale vasă ceară Dumnezeu sfârșitul lui. Care păzești.....și pe cine-ți face prihană câtu va fi cu putință, și câtu te biruiești de patima beției, nici de ținerea de mânie sau pisma cuivași, că nu dintre aceasta rânduie sau alunicându-te cu mintea să arăți păcatele unui moș.. din cei ispovedesc. Căci deosebitu că vei fi arătat și lepădat de la fața Domnului dar și pravile hotărâsc înfricoșata pedeapsă unor duhovnici ca acestora netemători de Dumnezeu. Să nu ceri nimic plată pentru această taină și numai de va vrea cineva din bunăvoință să-ți dea opt pentru ca să-l pomenești la sfintele liturghii. Să te ferești de gâlcevurile ce obișnuieț țărani șireți.



Cartea de Duhovnicie a preotului Stan Burcă 1850-1875, Mss Cartea de aur a Parohiei Asan Aga. (Transcriere din Chirilică în lb. română Ștefan Păun)

Opt pentru moșit, opt pentru alte pricini să nu te faci vechil cuiva și la vreo judecată, nici să dai

părtuire pentru vreo pricină până nu vei avea voie de la Arhiereul Eparhiei. Să nu te aduni cu oameni de necinste la vorbe deșarte, sau la băutura sau la alte adunări necuvioase. Căci dintrunele ca acestea se scade evlavia credincioșilor către Duhovnicul. După toate acestea și alte asemenea acestora care și se cadea urz, pururea să te rogi lui Dumnezeu înaintea ca să poți preastruni la calea mântuirii care duce la împărăția cerurilor. Și când întru acest chin vei urma și vei petrece, atunci și pre cine-ți te voi folosi, și pe cei ce te vor asculta.

Deci pentru întărirea și încredințarea ți s-a dat de la noi această carte, după cum este obiceiul, întărit cu peceta și iscălitura noastră. Anul 1868 luna mai 18, trecut în condică la nr. 27”. Biserica de lemn din Bujoreni are un plan întâlnit în bisericile din Muntenia centrală. Se individualizează prin câteva aspecte specifice celor trei elemente componente: naos, pronaos și altar:

- pronaosul este mai îngust decât naosul;
- altarul este de asemenea mai îngust și terminat dreptunghiular;
- retragerile sunt minimale, la numai câțiva centimetri depărtare de îmbinările de colț ale naosului;
- în elevație se remarcă pereții din bârne de stejar fățuite și încheiate în cheotori netede, bisericesti, în coadă de rândunică, puternic adâncite;
- naosul este luminat de două ferestre spre apus și două spre miazăzi, făcute pe locul altora la ultima restaurare;
- în tindă există o fereastră spre sud;
- încăperea altarului este luminată de două ferestre;
- peretele dintre tindă și naos este plin, deschis în mijloc doar pentru o ușă cu portal. Portalul poartă pisania de la 1711 în partea de sus cu desenul a trei bisericuțe săpate în el, una în colțul stâng și două în colțul drept.

Altarul este separat de pronaos printr-un perete simplu, deschis prin trei uși rituale.

Tinda este tăvănită în timp ce naosul și altarul sunt încheiate cu bolți semicilindrice separate. Naosul este întărit la mijloc cu o grindă tirant, iar bolta sa se sprijină median pe un arc. Restaurări s-au realizat între anii 1960-1962, iar între anii 1976-1978 a fost reparat acoperișul. În anul 2007 biserica a fost restaurată prin strădania preotului paroh Popescu Adrian printr-un program al Ministerului Culturii cu sprijinul financiar al Oficiului Național al Monumentelor Istorice. Restaurarea s-a realizat cu meșteri de pe Valea Izei, conduși de Vasile M. Dusinschi. Arhitectul care a răspuns de lucrări a fost Karl Niels Auner din București. Biserica a fost resfințită la 14 Octombrie 2007 de episcopul Galactin. În 2008 biserica este înzestrată cu cele necesare cultului de Ionescu Petruța jurist, fiică a satului și Mănăilă Ion, inginer agronom, managerul și proprietarul fost I.A.S. Bujoreni.

Prof. univ. dr. Ștefan Păun